

ייסוד שבתפארת' שבספירת העומר - ליום העצמאות תשס"ח

שכתוב שיעורו של הרב מנחם בן יעקב

א. מהנפת העומר אל ספירת העומר

אנו נמצאים בימי ספירת העומר, ובימים אלו אנו סופרים את הימים לקראת חג השבועות כנאמר בתורה "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה, עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום והקרכתם מנחה חדשה לה'" והשאלה הנשאלת היא: ספירה זו מהו טיבה? הציווי על ספירת העומר בא בפרשת אמור לאחר הציווי על הנפת העומר "וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן, והניף הכהן את העומר וכו'" השאלה היא למה שונה מנחת העומר משאר המנחות, שהיא באה מן השעורים, והרי לא מצינו אף מנחה הבאה מן השעורים ומה מיוחד במנחה זו?

והשאלה הנוספת היא מה פירוש הביטוי 'ממחרת השבת' – ביטוי זה היה במשך דורות נושא לפולמוס בין הצדוקים לבין חכמי ישראל. הצדוקים פירשו את השבת כפשוטו לאחר השבת, היינו יום ראשון של השבוע, כמו שכתוב "שבע שבתות תמימות תהיינה" ולכן השתדלו הצדוקים שהבאת העומר תמיד תהיה ביום ראשון ולכן הם הטעו את חכמים בשליחת עדי שקר לקידוש החודש על מנת שקידוש המועדות יסתדר להם כך שהנפת העומר תתקיים למחרת שבת.

אבל חכמינו קיבלו מסיני שפירוש ממחרת השבת הכוונה היא ממחרת יום טוב הראשון של פסח, והדברים מפורשים גם בכתוב בספר יהושע בכניסת ישראל לארץ "ויחננו בני ישראל בגלגל ויעשו את הפסח בארבעה עשר יום לחודש... ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח..." וברור כאן שמדובר על התבואה החדשה שאכלו למחרת יום הקרבת העומר וכתוב "ממחרת הפסח" ולא ממחרת השבת, ולפי זה אף פירוש התורה כן הוא. אם כן מדוע התורה קוראת כאן ליום הנפת העומר "ממחרת השבת"?

ב. מוסיף והולך אל מתן תורה

בעל ספר החינוך מסביר כי ספירת העומר היא 'כעבד יישאף צל' משל לעבד הכלוא בבית הסוהר שמבשרים לו על כך שהוא עתיד לצאת לחירות והולך וכותב על הקיר בחדרו את מניין הימים שעוברים עד לשחרורו. ואולי נאמר במשל יותר אופטימי המתאים לחג השבועות, חתן וכלה הסופרים את הימים לקראת החתונה, "יום חתונתו ויום שמחת ליבו" כי ימי הספירה הם בעצם ההכנה לחתונה הגדולה שלנו יום מתן תורה וזהו גם בעצם חג השבועות בתום ימי הספירה, היום בו בחר בנו ה' להיות לו לעם וזה יום חתונתנו הלאומי. אך השאלה הנשאלת על דברי ספר החינוך, אם אנו עושים את הספירה לקראת החתונה ולקראת הדבר הנכסף מדוע אנו סופרים במוסיף והולך וכביכול צוברים את הימים שעברו, הרי אנו יודעים את תאריך היעד ומדוע שלא נספור בשיטת 'פוחת והולך' לקראת הימים הבאים?

אלא שספירת העומר הוא "מיום הביאכם את עומר התנופה", יום הבאת העומר הינו יום 'מקפצה' שממנה מתחילה התעלותנו הרוחנית לקראת מתן תורה וחג השבועות, וממילא אנו שואלים על ספר החינוך מדוע אם כן הספירה היא מיום הנפת העומר אל שבועות בבחינת מוסיף והולך? אלא שמתברר מתוך זה שהבאת העומר גם היא הכנה חשובה בדרך אל חג השבועות וכך גם ניתן להסביר את דברי ספר החינוך כי אנו שמחים בכל יום בדרך אל חג השבועות.

ג. מהחסד ועד המלכות

יוצא ממה שאמרנו שיש כאן הזנה הדדית והכנה שלנו מיום הנפת העומר אל חג השבועות ומחג השבועות אל יום הנפת העומר, והזנה זו מתבצעת על ידי ז' הספירות שיש לנו: חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות – נותנות לנו לכל יום בימי הספירה את התפקיד המיוחד לו. כי היום הראשון לספירה הוא כולו 'חסד שבחסד', והימים מתקדמים והולכים דרך שבע הספירות אל חג השבועות, אל המלכות וממילא גם יוצא ששיא הספירה הוא חג השבועות 'מלכות שבמלכות', כי חג השבועות בו נאמר 'ויהי קול השופר הולך וגדל' הוא בחינת אותה מלכות המוזכרת בראש השנה, כי כמו שבראש השנה בו תוקעים בשופר כטעמו של ר' סעדיה גאון לסמל את המלכת ה' עלינו - כך גם במעמד הר סיני היה קול השופר הולך וחזק מאד כי "בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'" - בחג השבועות. אך אנו לא ממליכים את ה' עלינו רק בחג השבועות אלא אנו ממליכים אותו עלינו בכל ימי הספירה על ידי תיקון מידותינו, אנו מתחזקים בכל מידה ומידה שאנו למדנו מהקב"ה – מה הוא גומל חסדים אף אנו מתחזקים במידת גמילות החסדים, וכן בגבורה, תפארת, נצח – כי כל זמן ספירת העומר הוא זמן של תיקון מידות וכל יום אנו מתעלים דרך תיקון המידה המיוחדת לאותו יום.

ד. קרבן שעורים

וכעת פונים אנו לשאלה ששאלנו: מדוע אמרה התורה להקריב בעומר את קרבן השעורים? והתשובה היא כי השעורים הוא הדבר החומרי ביותר, וכשמעלים אותו על גבי המזבח אנו מקדשים אותו ובכך אנו מקדשים את החומר, וכמו שאומר הרב קוק בסידור עולת ראייה על העומר: *'תפיסת יסוד הכח הבהמי המשותף לאדם ולבהמה, הכלול במהותם של השעורים המתכלל בעומר'* העומר הוא הכח החומרי המשותף לכל היקום *'כשהוא עולה למזבח בהקרבתו, ובכוונתו שהוא נטיית רצונו של הכלל לצד העילוי והקודש, עושה תסיסה גדולה לשבח בכל הנפשות, ובכל צדדי החיים וההויה, השייכים להם'* ומהי התסיסה הזו? כשם שאת העומר מעבירים תהליך גדול של ניפוי ביג' כברות כמפורט במסכת מנחות ומכל הכמות שקוצרים בעומר סה"כ היו מקריבים על המזבח את הקומץ שהכהן קומץ מן עשירית האיפה ואת שאר התבואה שנקצרה עם העומר היו פודים ומוכרין, וכל השאר נאכל לכהנים. יוצא שמה שקרב למזבח הוא רק חלק קטן של העשרון אך הוא מסמל את הניפוי נפה אחר נפה של הכוחות הגופניים, ועל כך אומר הרב ביחס לעומר שהאומה כולה מעלה על המזבח את הכוחות החומריים וזה עושה תסיסה לשבח בכל תחומי החיים ולכן דווקא מהשעורים קרב העומר, ממשיך הרב ואומר: *'וכשהנפש הבהמית מתעלה לעליוניות מקורה, ובכוחה העז היא נוטה אל הקודש ולטהרת האמת, האהבה העזיזה, האלהית חוגגת את חג קדשה, והאומה כולה כשהיא מקרבת כוחותיה החומריים, המתפשטים בכללותה, להיות קודש לה', מתאחדת היא ברצונה*

עם רצון חוקי עולם ה', וברית האהבה והשווייה הנטיות בדרך החיים, שבמהלכה של ההנהגה האלוקית בעולם השלמה במרום קדשה, ובמהלכה של האומה המתקדשת כולה, הולכת היא ונקבעת ע"י פעולת קודש זאת ואהבת עולם בין ה' ובין ישראל עם קרובו ועם ישראל מגע לשיא מדרגתו כאשר הוא מקדש את החיים החומרניים ועושה אותם במדרגתם הראויה לשם שמיים, כי קידוש החומר הוא דבר המיוחד לעם ישראל שלא קיים בקרב אומות העולם, כי באומות העולם ה'קדושים' פורשים מחיי העולם וחיים במגדל השן, ואין זו דרך התורה כלל! - כי התורה מורה לנו דווקא להיות מחוברים לחיי העולם הזה דבר הבא לידי ביטוי במצוות קצירת העומר. והכח הזה של קידוש החומר, הוא הכח המיוחד לעם ישראל ולכן סופרים למן הבאת העומר וכל זה לקראת חג השבועות ולכן אמרו בגמרא הכל מודים בעצרת דבעינן נמי "לכם" וממילא שיא תיקון המידות הוא בזמן הזה שבו אנו מתעלים בחסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד ומלכות.

ה. ראשון לכל – חסד

פותחים בחסד, ולכן מיד לאחר מצוות ספירת העומר המופיעה בפרשת אמור אנו מוצאים את מצוות "ובקוצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך בקוצרך קצירך ולקט קצירך לא תלקט וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט לעני וגר תעזוב אותם אני ה' אלוקיכם" וכמובן שאנו מיד שואלים: הרי מצוות אלו של לקט שכחה ופאה אמנם הופיעו כבר לפני כן בפרשת קדושים, אם כן מדוע התורה חוזרת שוב על מצוות אלו? אלא לומר לך: ש'אין השרשרת חזקה יותר מן החוליה החלשה שבה' - אם אתה רוצה לדאוג לתיקון עם ישראל כולו אתה צריך לדאוג קודם כל לרווחתם של העניים! אם אתה מתחיל עכשיו את הקציר תתחיל אותו במחשבה שעליך לדאוג לעניים, המצוות החברתיות של מתנות העניים מעוררות אותנו בצווי לחשוב על כל אחד ואחד מישראל.

ו. מדוע מתו תלמידי ר' עקיבא דווקא בימים אלו?

ולכן אין זה פלא שהגמ' ביבמות מביאה שלר' עקיבא היו כד' אלף זוגות תלמידים וכולם מתו בפרק הזמן מפסח עד עצרת, כי לא נהגו כבוד זה בזה ולכן נוהגים אבלות בזמן הזה. והשאלה היא למה הם מתו דווקא בזמן הזה? הרי כנראה הם לא נהגו כבוד זה בזה לא רק בין פסח לעצרת? אלא שמפסח ועד עצרת זהו הזמן לתיקון המידות כי בשביל להגיע ל'הוד, יסוד, ומלכות' עלינו קודם כל לתקן את ה'חסד, הגבורה והתפארת' ומי שאינו מתנהג בדרך של התיקון בזמן הזה הוא למעשה לא מתכוון למתן תורה שבו נאמר 'ויחן שם ישראל כנגד ההר כאיש אחד בלב אחד' כי זהו הזמן שצריך להתגבר על התאוות החומריות וכדברי הרב בעולת ראייה שזהו הזמן שצריך להקריב את החומריות על המזבח! אך תלמידי ר' עקיבא דאגו כל אחד לעצמו ולעומר שלו, ולא ניצלו את הזמן הזה שנועד להתעלות כללית ופרטית ולהכנה לקראת מתן תורה. יוצא שתכלית הזמן הזה הוא קידוש הצד החומרי עד חג השבועות, ועל ידי זה מגיע זמן חג השבועות שהוא זמן מתן תורה והשריית השכינה – כי ימי העומר הם הכנה למתן תורה ובהם צריך להתעלות מעל הדחפים החומרניים וכדברי הרב זצ"ל לקחת את החומר ולהקריבו מעל גבי המזבח – ולכן תפסה את תלמידיו של ר' עקיבא מידת הדין דוקא בימים אלו וכדברי הרמב"ן כי קירובן של ישראל לפני הקב"ה הוא הגורם ריחוקם.

ז. מדינת ישראל – לתיקון היסוד

ומכאן אנו באים על פי הבנת הימים האלו להבנת חג העצמאות שחל בה' באייר, היום בו חל יום העצמאות הוא יום 'יסוד שבתפארת'.

מדוע יסוד? - כנגד מלכות אדום, "ערו ערו עד היסוד בה" מלכות אדום רצה לערער עד היסוד לא רק בהחרבת בית מקדשינו אלא עד היסוד של האומה הישראלית: מסעי הצלב, פוגרומים ביהודים וכל ההתנהגות של האדומים במשך אלפיים השנה האחרונות וכלה בשנות השואה האיומות "ערו ערו עד היסוד בה" לא ייזכר שם שם ישראל עוד". וכנגד זה באה מידת היסוד - עד קידוש היסוד! כנאמר בספר ישעיהו "הנני יוסד בציון אבן בוחן פינת יקרת מוסד מוסד המאמין לא יחיש" – לא יחשוש, כי הרבה אמונה נצרכה ביסודו של הבית הלאומי, התוכל מדינת ישראל להתקיים? היוכלו שש מאות אלף איש בלבד שהיו בארץ לקלוט כמה מליונים של עולים מארצות אירופה, אפריקה וספרד "מכל הארצות אשר הדחתים שמה", היוכל ציבור כל כך קטן ועני באמצעים לקלוט את כולם? זאת היתה השאלה, והאם נוכל לעמוד כנגד אומות העולם וכנגד שבע צבאות ערב הקמים עלינו לכלותינו?! על זה נאמר "הנני יוסד בציון אבן בוחן פינת יקרת המאמין לא יחיש", ומי שמאמין לא חושש כי הוא יודע ש"הנני יוסד בציון" שה' מייסד בציון.

ולכן דווקא ביום יסוד מדינת ישראל עלינו לדעת שזהו היסוד של הקב"ה ועל זה נאמר שיר על היסוד הזה "מזמור שיר יסודתו בהררי וקדש" מדינת ישראל נוסדה על הררי קודש וכדברי הרב כי "מדינת ישראל היא יסוד כסא ה'".

ח. עם ישראל - תפארת ביד ה'

ומדוע 'יסוד שבתפארת' – כי עם ישראל הוא תפארתו של הקב"ה כנאמר בספר ישעיהו "והיית עטרת תפארת ביד ה' וצניף מלוכה בכנף אלוקיך" גילוי מלכות שמיים בעולם הזה הוא על ידי חזרתו של עם ישראל לארצו, וזה מראה על כוונתו של הקב"ה ליסד את הבית הלאומי של עם ישראל בארצו.

ה'תפארת' זה היעוד של עם ישראל, כנאמר בספר דברים "ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהילה לשם ולתפארת" האם זה רק זכויות או גם חובות? – מסיים הפסוק "ולהיותך קדוש לה' אלוקיך כאשר דיבר" – זו מחויבות להיות עם קדוש!

על ידי שנהיה לעם קדוש נהיה עליונים על כל גוים וכך נהיה "לתהילה לשם ולתפארת"

וגם כאן זה כנגד החורבן, בחורבן נאמר "השליך משמיים ארץ תפארת ישראל" – כי כשעם ישראל גולה מארצו הרי זו אובדן התפארת ולכן מורידים את הפרוכת מהארון בט' באב כי זה אבדן התפארת.

ט. יום העצמאות – יסוד שבתפארת

וביום הזה של יום העצמאות, הפך החורבן, רואים דווקא את ה'יסוד שבתפארת' וזוהו המובן של "והיית תפארת ביד ה'" אבל לא רק ישראל הם תפארת של הקב"ה אלא כשישראל הולכים באורו של הקב"ה, הקב"ה הוא תפארתם של ישראל, כנאמר בישעיהו "והיה לך ה' לאור עולם ואלוקיך לתפארתך"

אם כן המילה תפארת משמעותה כפולה - ישראל תפארתו של הקב"ה וגם הקב"ה הוא תפארתם של ישראל, ואם כך הדבר אז כך גם זוכים באמת לעוצמה הבאה על ידי התפארת כנאמר "כי תפארת עוזמו אתה וברצונך תרום קרננו" והתפארת הזו מקומה בבית המקדש – ובבית המקדש אנו זוכים לרום קרננו. ולכן ה' באייר הוא בעצם יסוד שבתפארת – היסוד של מדינת ישראל.

כמו ששעורים שמעלים למזבח עם הכוונה הראויה כך יסודה של מדינת ישראל הוא כסאו של ה' בעולם – כי מדינת ישראל היא כסא הכבוד של הקב"ה בעולם כמו שירושלים היא נקראת בירמיהו כסא ה' - כי על ידי עם ישראל מתגלית מלכות ה' בעולם.

י. נצח והוד שבתפארת

אבל כאן אפשר לשאול, והרי השנה אנו מקדימים את יום העצמאות והוא יחול ביום ג' אייר? ומה הספירה של ג' באייר 'נצח שבתפארת' ומדוע נצח שבתפארת? כי מדינת ישראל קיימת כבר שישים שנה, ובגיל שישים שנה אדם יוצא מתחום הכרת ונכנס לתחום הנצח, ומדינת ישראל היא נצח משני מובנים – ממובן הנצחון וממובן הנצחיות. נצח, מלשון נצחוני בני – נתן הקב"ה לבניו את הכח לעמוד מול כל אויבנו הקמים עלינו לכלותינו. ונצח, לשון הנצח – מלשון הדבקות בנצח כי מדינת ישראל ועם ישראל כולו מעתה הם דבקים בנצח, ב'נצח שבתפארת' ולכן בג' באייר אנו צריכים לחזור ולשנן את יעודינו הלאומי "ולתתך עליון על כל הגויים" לא מתוך שחצנות ולא מתוך יוהרה או מתוך רצון בכבוד, אלא להיות עליונים מתוך מחוייבות לתיקון המידות, מחוייבות במצוות בין אדם לחברו, מחוייבות לתיקון הכלל.

ורק על ידי זה נהיה ל"שם ולתפארת, על ידי הדבקות בנצח, וצריך לדעת שמדינת ישראל תהיה קיימת לנצח בתנאי שעם ישראל ילך ויהיה לאור עולם לאור ה', ואז נהיה דבקים בה' כמו שלמדנו בישעיהו "והיה ה' לך לאור עולם ואלוקיך לתפארתך" כן יהי רצון.